

VERSLAG VAN EEN MONDELING OVERLEG

Nr. 11

Zoals in het vorige kamerstuk betreffende dit wetsontwerp was aangekondigd achtte de bijzondere commissie mondeling overleg gewenst. Dit overleg vond plaats op 17 en 26 februari. De commissie heeft de eer hieromtrent het navolgende verslag uit te brengen.

De Ministers van Binnenlandse Zaken en van Financiën, alsmede de Staatssecretaris van laatstgenoemd departement waren bij het overleg vergezeld door enige hoofdamiënten.

Ter wille van de hanteerbaarheid zijn in dit verslag aan het begin van elk agendapunt de tevoren ingezonden vragen en vraagpunten – reeds weergegeven in het vorige kamerstuk – opnieuw opgenomen en wel vet gedrukt.

A. ALGEMEEN

1.

Kan een nominaal overzicht worden gegeven van de gemeenten, die geen sluitende begroting 1968 en 1969 hadden met vermelding van de grootte van de tekorten?

Ter beantwoording van deze vraag werd aan de commissie de navolgende lijst overhandigd.

Nadelige sloten van de gewone dienst der Gemeentebegroting × f 1 000
N.B. Tekorten kleiner dan f 1 000,— zijn op f 1 000,— gesteld.

	1968	1969
<i>Groningen</i>		
Appingedam	319 AB	760
Beerta	49 AB	370
Bellingwolde	111 AB	opgeheven
Bellingwedde	niet gevormd	1 053
Bierum	35	—
Delfzijl	148 AB	568
Eenrum	50 AB	273
Ezinge	— AB	74
Finsterwolde	1 AB	174
Groningen	450	—
Grootegast	79 AB	242
Grijpskerk	38 AB	88
Kantens	25 AB	137
Leek	344 AB	1 057
Leens	169	76
Loppersum	4 AB	96
Marum	29 AB	—
Meeden	— AB	98
Middelstum	50 AB	301
Nieuweschans	150	202
Nieuwolda	— AB	82
Oldehove	70 AB	267
Onstwedde	10 AB	opgeheven
Oude-Pekela	805	770
Scheemda	102 AB	238
Stedum	23 AB	141

	1968	1969		1968	1969
Uithuizen	81 AB	583	Rossum	—	5
Uithuizermeeden	36 AB	82	Varik	24	19
Usquert	28 AB	198	Varik	24	19
Vlagtwedde	436 AB	931	Vuren	4 AB	112
Warffum	14 AB	262	Waardenberg	— AB	49
Wedde	452	opgeheven	<i>Utrecht</i>		
Wildervank	214	opgeheven	Amersfoort	100 AB	150
Winsum	42 AB	104	Baarn	—	400
't Zandt	—	42	Cothen	6 AB	82
Zuidhorn	13 AB	41	Driebergen-Rijsenburg	— AB	144
<i>Friesland</i>			Harmelen	28 AB	126
Dantumadeel	— AB	310	Kamerik	15	3
Dokkum	129	131	Leusden	—	19
Kollumerland	163 AB	305	Loenen	36 AB	173
Leeuwarderadeel	118 AB	210	Maarssen	11	—
Lemsterland	82 AB	492	Mijdrecht	112 AB	361
Oostdongeradeel	— AB	212	Nigtevecht	16 AB	136
Sloten	— AB	70	Soest	—	250
Staveren	— AB	150	Utrecht	9 400	12 600
Utingeradeel	— AB	100	Vinkeveen en Waverveen	—	20
Westdongeradeel	60 AB	187	Vleuten-De Meern	106 AB	215
Utingeradeel	— AB	100	Wilnis	— AB	54
Westdongeradeel	60 AB	187	Wijk bij Duurstede	141 AB	546
Workum	19 AB	175	IJsselstein	34 AB	374
IJlst	— AB	28	Zegveld	— AB	157
<i>Drenthe</i>			Zeist	80	223
Anloo	— AB	188	<i>Noord-Holland</i>		
Beilen	— AB	453	Abbekerk	15 AB	28
Borger	—	260	Akersloot	75	64
Coevorden	50 AB	169	Amsterdam	94 000	104 700
Dalenb	— AB	229	Andijk	48 AB	38
Diever	— AB	304	Beets	49	60
Dwingelloo	—	139	Beverwijk	1 100 AB	965
Gasselte	18 AB	200	Bloemendaal	26	80
Gieten	35 AB	144	Bovenkarspel	9 AB	79
Havelte	164 AB	43	Broek in Waterland	39	76
Norg	—	72	Bussum	254	323
Oosterhesselen	— AB	312	Diemen	75 AB	348
Peize	— AB	110	Edam	73	126
Rolde	91	340	Enkhuizen	67 AB	—
Ruinen	90 AB	566	Graft	— AB	66
Ruinerwold	62	99	Grootebroek	27	22
Schoonebeek	401	631	Haarlem	5 900	4 100
Sleen	— AB	375	Hilversum	1 813	—
Vledder	23 AB	216	Hoogkarspel	—	26
Vries	3 AB	179	Hoorn	184 AB	1 121
Westerbork	216	232	IJpendam	4 AB	132
Zuidwolde	185	475	Koedijk	45	—
Zweelo	25 AB	309	Koog aan de Zaan	105 AB	215
<i>Overijssel</i>			Krommenie	61	117
Avereest	82	—	Kwadijk	7 AB	£46
Blankenham	40	—	Landsmeer	—	80
Diepenheim	41	87	Langedijk	86 AB	243
Enschede	—	1 528	Marken	— AB	81
Hasselt	—	24	Medemblik	311 AB	586
Heino	84	31	Middelie	20	1
Kuinre	49 AB	—	Midwoud	16	—
Oldemarkt	28 AB	150	Muiden	70	—
Wanneperveen	22 AB	144	Oosthuizen	70	20
Wijhe	24 AB	—	Oostzaan	60 AB	256
Zwartsluis	— AB	171	Oudendijk	—	20
<i>Gelderland</i>			Ouder-Amstel	313	236
Beusichem	37 AB	80	Purmerend	860 AB	1 214
Buren	— AB	94	Rijp, de	14	17
Buurmalsen	41 AB	98	Schermerhorn	28	48
Est en Opijnen	14 AB	28	Sijbekarspel	31	—
Haaften	109 AB	205	Textel	128	—
Hedel	—	14	Twisk	15 AB	22
Hengelo	95 AB	295	Uitgeest	50	40
Herwijnen	1	13	Uithoorn	400	484
Millingen a/d Rijn	20	99	Venhuizen	—	93
Overasselt	—	22	Weesp	300 AB	860
			Westzaan	122 AB	213
			Wormerveer	445	620
			Wijdenes	2 AB	29

	1968	1969		1968	1969
Zaandam	640 AB	2 911	Ospik	— AB	141
Zaandijk	72 AB	247	Willemstad	3 AB	18
<i>Zuid-Holland</i>			Woudrichem	5 AB	146
Alkemade	15	60	<i>Limburg</i>		
Ammerstol	10	51	Baexem	104	156
Capelle a/d IJssel	341 AB	—	Beegden	11	—
Delft	470	1 220	Beesel	70	—
Dordrecht	395	550	Bergen	220	—
Geervliet	35	—	Bingelrade	—	189
Gouda	514 AB	2 229	Born	313 AB	895
's-Gravenhage	14 200	8 700	Broekhuizen	3 AB	108
Hellevoetsluis	161	51	Cadier en Keer	40	50
Hillegom	—	202	Eijsden	195	20
Klaaswaal	56	30	Gennep	28	9
Leiden	1 350	3 655	Geulle	19	—
Nieuw-Beijerland	54	—	Grathem	24	—
Nieuwerkerk a/d IJssel	—	65	Grevenbicht	—	50
Numansdorp	55	50	Gronsveld	30	15
Oostflakkee	67 AB	607	Grubbenvorst	80	149
Oud-Alblas	—	4	Gulpen	48 AB	193
Reeuwijk	86	157	Heerlen	905 AB	3 830
Rhoon	12	—	Helden	81 AB	530
Rotterdam	65 200	65 500	Heythuysen	—	14
Rijswijk	110	—	Hoensbroek	89	152
Sassenheim	30	15	Itteren	28	32
Schiedam	300	470	Jabeek	—	7
Schipluiden	—	27	Limbricht	31	106
Schoonhoven	26 AB	208	Maasbree	180 AB	387
Strijen	41	147	Maastricht	1 661 AB	3 000
Voorburg	272	1 420	Mheer	65 AB	97
Voorhout	10	—	Nederweert	207 AB	458
Wassenaar	162	260	Noorbeek	—	4
<i>Zeeland</i>			Obbicht c.a.	8	65
Goes	—	480	Ohe en Laak	— AB	27
's-Heerenhoek	— AB	32	Roermond	1 585	1 500
Hulst	253	289	Roggel	— AB	22
Vogelwaard	— AB	119	Roosteren	—	9
Waterlandkerkje	— AB	35	Schaesberg	43	—
Zierikzee	— AB	453	Schimmert	—	29
Zuiddorpe	— AB	9	Schirveld	—	32
<i>Aoord-Brabant</i>			Sittard	970	—
Narle-Rixtel	10 AB	118	Slenaken	52 AB	49
Beek en Donk	88	—	Stamproy	— AB	49
Best	40 AB	77	Susteren	60	170
Deurne	90	—	Ulestraten	15	18
Esch	10 AB	63	Urmond	—	54
Rijnaart c.a.	20 AB	—	Valkenburg-Houthem	— AB	806
Giessen	3	19	Voerendaal	29 AB	315
's-Gravenmoer	— AB	52	Wijlre	—	5
Halsteren	—	46			
Heesch	—	68	2.		
Heeswijk-Dinther	—	23	Kunnen de tekorten, bedoeld in de vorige vraag, worden		
Heeze	—	10	uitgesplitst en kan worden aangegeven of zij zijn veroorzaakt		
Helmond	127 AB	—	door:		
Heusden	20 AB	—	a. algemene dienst (hfd. II)		
Hooge en Lage Zwaluwe	—	242	b. zorg voor wegen		
Huijbergen	4	7	c. onderwijs		
Klundert	31	55	d. sociale zorg		
Liempde	— AB	92	e. openbaar vervoer		
Lith	— AB	44	f. overige uitgaven?		
Loon op Zand	—	125	De Minister van Binnenlandse Zaken merkte op, dat een		
Megen c.a.	—	23	uitsplitsing van de gewone dienst, als gevraagd, niet mogelijk		
Nieuw-Vossemeer	—	40	is. De inkomsten die via de uitkeringen uit het Gemeentefonds		
Oisterwijk	60 AB	243	door de gemeenten worden verkregen, behoren tot de algemene		
Putte	23 AB	85	middelen, en de wijze van en mate van de aanwending daar-		
Roosendaal en Nispen	80	80	van is een kwestie van gemeentelijk beleid.		
Rucphen c.a.	72	21	3.		
Rijswijk	—	20	Kan de Regering een nominaal overzicht geven van de		
Someren	155 AB	266	gemeenten, die een sluitende begroting hadden in 1968-1969,		
Sprang-Capelle	—	26	met vermelding van de grootte van de overschotten?		
Standdaarbuiten	32	28			
Uden	225 AB	114			
Veldhoven	—	623			
Waalwijk	178 AB	963			

In antwoord op deze vraag legde de Minister van Binnenlandse Zaken een lijst over waarop de navolgende gemeenten, onderverdeeld naar provincie, voorkomen.

Groningen: Adorp, Aduard, Baflo, Bedum, Boer (Ten), Haren, Hoogezand-Sappemeer, Hoogkerk (tot 1-1-1969), Kloosterburen, Midwolda, Muntendam, Nieuwe-Pekela, Noorddijk (tot 1-1-1969), Oldekerk, Oosterbroek, Slochteren, Termunten, Ulrum, Veendam, Winschoten.

Friesland: Achtkarspelen, Ameland, Baarderadeel, Barradeel, Bildt (het), Bolsward, Doniawerstal, Ferwerderadeel, Franeker, Franekeradeel, Gaasterland, Harlingen, Haskerland, Heerenveen, Hemelumer Oldeferd, Hennaarderadeel, Hindeloopen, Idaarderadeel, Leeuwarden, Menaldumadeel, Ooststellingwerf, Opsterland, Rauwerderhem, Schiermonnikoog, Smallingerland, Sneek, Terschelling, Tietjerkstadeel, Vlieland, Weststellingwerf, Wonseradeel, Wymbritseradeel.

Drenthe: Assen, Eelde, Emmen, Hoogeveen, Meppel, Nijveen, Odoorn, Roden, Smilde, Wijk (de), Zuidlaren.

Overijssel: Almelo, Ambt-Delden, Bathmen, Blokzijl, Borne, Dalfsen, Denekamp, Deventer, Diepenveen, Genemuiden, Giethoorn, Goor, Gramsbergen, Haaksbergen, Ham (den), Hardenberg, Hellendoorn, Hengelo, Holten, Kampen, Lossen, Markelo, Noordoostpolder, Nieuwleusen, Oldenzaal, Olst, Ommen, Ootmarsum, Raalte, Rijssen, Stad-Delden, Staphorst, Steenwijk, Steenwijkerwold, Tubbergen, Urk, Vollenhove, Vriezenveen, Weerselo, Wierden, IJsselmuiden, Zwolle.

Gelderland: Aalten, Ammerzoden, Angerlo, Apeldoorn, Appeltorn, Arnhem, Barneveld, Batenburg, Beesd, Bemmelen, Bergh, Bergharen, Beuningen, Borculo, Brakel, Brummen, Culemborg, Deil, Didam, Dinxperlo, Dodewaard, Doesburg, Doetinchem, Doornspijk, Dreumel, Druten, Duiven, Echteld, Ede, Eibergen, Elburg, Elst, Epe, Ermelo, Ewijk, Geldermalsen, Gendringen, Gendt, Gorssel, Groenlo, Groesbeek, Harderwijk, Hattem, Heerde, Heerwaarden, Herwen en Aerdt, Heteren, Heumen, Hoevelaken, Horssen, Huissen, Hummelo en Keppel, Kerkwijk, Kesteren, Laren, Lichtenvoorde, Lienen, Lochem, Maasdriel, Maurik, Neede, Nijkerk, Nijmegen, Oldebroek, Ophemert, Pannerden, Putten, Renkum, Rheden, Rozendaal, Ruurlo, Scherpenzeel, Steenderen, Tiel, Ubbergen, Valburg, Voorst, Vorden, Wageningen, Wamel, Warnsveld, Wehl, Westervoort, Winterswijk, Wisch, Wijchen, Zaltbommel, Zelhem, Zevenaar, Zoelen, Zutphen.

Utrecht: Abcoude, Amerongen, Benschop, Bilt (de), Breukelen, Bunnik, Bunschoten, Doorn, Eemnes, Hoenkoop, Hoogland, Houten, Jutphaas, Kockengen, Langbroek, Leersum, Linschoten, Loosdrecht, Lopik, Maarn, Maartensdijk, Montfoort, Polsbroek, Renswoude, Rhenen, Snelrewaard, Stoutenburg (tot 1-6-1969), Veenendaal, Vreeswijk, Willeskop, Woudenberg.

Noord-Holland: Aalsmeer, Alkmaar, Amstelveen, Anna Paulowna, Assendelft, Avenhorn, Barsingerhorn, Beemster, Bennebroek, Bergen, Berkhout, Blaricum, Blokker, Callantsoog, Castricum, Egmond aan Zee, Egmond-Binnen, 's-Graveland, Haarlemmerliede en Spaarnwoude, Haarlemmermeer, Harenkarspel, Heemskerk, Heemstede, Heerhugowaard, Heiloo, Helder (Den), Hensbroek, Hoogwoud, Huizen, Jisp, Katwoude, Laren, Limmen, Monnikendam, Naarden, Nederhorst den Berg, Nibbixwoud, Nieuwe-Niedorp, Obdam, Opmeer, Opperdoes, Oterleek, Oude-Niedorp, Oudorp, Schagen, Schellinkhout, Schoorl, Sint-Maarten, Sint-Pancras, Ursem, Velsen, Warder, Warmenhuizen, Wervershoof, Westwoud, Wieringen, Wieringermeer, Wieringerwaard, Winkel, Wognum, Wormer, Wijdewormer, Zandvoort, Zuid- en Oost-Schermer, Zwaag, Zijpe.

Zuid-Holland: Aar (Ter), Abbenbroek, Alblasserdam, Alphen aan den Rijn, Ameide, Arkel, Asperen, Barendrecht, Benthuizen, Bergambacht, Bergschenhoek, Berkel en Rodenrijs, Berkenwoude, Bleiswijk, Bleskensgraaf c.a., Bodegraven, Boskoop, Brandwijk, Brielle, Dirksland, Driebruggen, Dubbeldam,

Everdingen, Giessenburg, Goedereede, Gorinchem, Gouderak, Goudriaan, Goudswaard, 's-Gravendeel, 's-Gravenzande, Groot-Ammers, Haastrecht, Hagestein, Hardinxveld-Giessendam, Hazerswoude, Heenvliet, Heerjansdam, Hei- en Boeicop, Heinenoord, Hendrik-Ido-Ambacht, Heukelum, Hoogblokland, Hoornaar, Katwijk, Kedichem, Koudekerk aan den Rijn, Krimpen aan de Lek, Krimpen aan den IJssel, Langerak, Leerbroek, Leerdam, Leiderdorp, Leidschendam, Leimuiden, Lekkerkerk, Lexmond, Lier (de), Lisse, Maasdam, Maasland, Maassluis, Meerkerk, Middelharnis, Moerkapelle, Molenaarsgraaf, Monster, Moordrecht, Mijsheerenland, Naaldwijk, Nieuwkoop, Nieuwland, Nieuw-Lekkerland, Nieuwpoort, Nieuwveen, Noordeloos, Noordwijk, Noordwijkerhout, Nootdorp, Oostvoorne, Ottoland, Oud-Beijerland, Oudendoorn, Ouderkerk aan den IJssel, Oudewater, Papendrecht, Piershil, Poortugaal, Puttershoek, Pijnacker, Ridderkerk, Rockanje, Rozenburg, Rijsaterwoude, Rijsburg, Schelluinen, Schoonrewoerd, Sliedrecht, Spijkenisse, Stolwijk, Streefkerk, Tienhoven, Valkenburg, Vianen, Vierpolders, Vlaardingen, Vlist, Voorschoten, Waddinxveen, Warmond, Wateringen, Westmaas, Woerden, Woubrugge, Wijngaarden, Zevenhoven, Zevenhuizen, Zoetermeer, Zoeterwoude, Zuid-Beijerland, Zuidland, Zwartewaal, Zwijndrecht.

Zeeland: Aardenburg, Arnemuiden, Axel, Baarland (*), Biervliet, Borsssele (*), Breskens, Brouwershaven, Bruinisse, Cadzand, Clinge, Domburg, Driewegen (*), Duiveland, Ellewoutsdijk (*), Graauw en Langedam, 's-Gravenpolder (*), Groede, 's-Heer Abtskerke (*), 's-Heer Arendskerke (*), Heinkenszand (*), Hoedekenskerke (*), Hoek, Hontenisse, Hoofdplaat, Kapelle (*), Kattendijke (*), Kloetinge (*), Koewacht, Kortgene, Krabbedijke (*), Kruiningen (*), Mariekerke, Middelburg, Middelenschouwen, Nieuwvliet, Nisse (*), Oostburg, Oudelande (*), Oud-Vossemeer, Overslag, Ovezande (*), Philippine, Poortvliet, Retrachement, Rilland-Bath (*), Sas van Gent, Scherpenisse, Schoondijke, Sint Annaland, Sint Jansteen, Sint Maartensdijk, Sint Philipsland, Sluis, Stavenisse, Terneuzen, Tholen, Valkenisse, Veere, Vlissingen, Waarde (*), Wemeldinge (*), Westdorpe, Westerschouwen, Westkapelle, Wissenkerke, Wolphaartsdijk (*), Yerseke (*), IJzendijke, Zaamslag, Zuidzande.

Noord-Brabant: Almkerk, Alphen c.a., Andel c.a., Asten, Baarle-Nassau, Bakel en Milheeze, Beers, Bergen op Zoom, Bergeijk, Berghem, Berkel-Enschot, Berlicum, Bladel en Neterseel, Boekel, Boxmeer, Boxtel, Breda, 'Budel, Chaam, Cuyk en St. Agatha, Diessen, Dinteloord en Prinsenland, Dinther (tot 1-1-1969), Dongen, Drunen, Dungen (den), Dussen, Eersel, Eethen, Eindhoven, Empel en Meerwijk, Engelen, Erp, Etten en Leur, Geertruidenberg, Geffen, Geldrop, Gemert, Gilze en Rijen, Goirle, Grave, Haaren, Haps, Heeswijk (tot 1-1-1969), Helvoirt, 's-Hertogenbosch, Hilvarenbeek, Hoeven, Hooge- en Lage Mierde, Hoogeloon c.a., Leende, Lieshout, Luijksgestel, Maarheeze, Made en Drimmelen, Mierlo, Mill en St. Hubert, Moergestel, Nieuw-Ginneken, Nistelrode, Nuenen c.a., Nuland, Oeffelt, Oirschot, Oost-, West- en Middelbeers, Oosterhout, Oploo c.a., Oss, Ossendrecht, Oudenbosch, Oud- en Nieuw-Gastel, Prinsenbeek, Raamsdonk, Ravenstein, Reusel, Riethoven, Rosmalen, Rijsbergen, Schaijk, Schijndel, St. Michielsgestel, St. Oedenrode, Son en Beugel, Steenbergen, Terheijden, Teteringen, Tilburg, Udenhout, Valkenswaard, Veen, Veghel, Vessem c.a., Vierlingsbeek, Vlijmen, Vught, Waalre, Wanroij, Werkendam, Westerhoven, Woensdrecht, Wouw, Wijk en Aalburg, Zeeland, Zevenbergen, Zundert.

Limburg: Amby, Amstenrade, Arcen en Velden, Beek, Belfeld, Bemelen, Berg en Terblijt, Bocholtz, Borgharen, Brunsum, Bunde, Echt, Elsloo, Eijgelshoven, Geleen, Haalen, Heel en Panheel, Heer, Herten, Horn, Horst, Hulsberg, Hunsel, Kerkrade, Kessel, Klimmen, Linne, Maasbracht, Margraten, Meerlo (tot 1-7-1969), Meerlo-Wanssum (per 1-7-1969), Meerssen, Melick en Herkenbosch, Merkelbeek, Meijel, Montfort, Mook, Munstergeleen, Neer, Nieuwenhagen, Nieuwstadt,

* Deze gemeenten zijn per 1 januari 1970 opgeheven.

Nuth, Oirsbeek, Ottersum, Posterholt, Schinnen, Sevenum, Simpelveld, Sint Geertruid, Sint Odiliënberg, Spaubeek, Stein, Stevensweert, Swalmen, Tegelen, Thorn, Ubach over Worms, Vaals, Venlo, Venray, Vlodrop, Wanssum (tot 1-7-1969), Weert, Wessem, Wittem, Wijnandsrade.

Het was de Minister bij gebreke aan de desbetreffende gegevens niet mogelijk bij deze lijst ook de grootte van de overschotten te vermelden. Naar aanleiding van een nadere vraag uit de commissie of wel aangegeven zou kunnen worden, in welke mate in genoemde gemeenten de algemene en bijzondere reserves zijn toegenomen, zegde de Minister toe deze gegevens zo mogelijk op korte termijn alsnog te zullen verstrekken.

4.

Hebben de bewindslieden een indruk omtrent de vraag, of gemeentelijke begrotingen in het algemeen in positieve of negatieve zin afwijken van de werkelijke uitkomsten (rekeningen)?

Naar aanleiding van deze vraag verwees de Minister van Binnenlandse Zaken naar bijlage IV bij kamerstuk 10 300, nr. 9. Uit die bijlage blijkt o.m., dat van de 940 gemeenten er 297 met een tekort en 643 met een sluitende begroting van start gingen. Van de in het overzicht opgenomen rekeningsaldi zijn er 253 nadelig en 309 batig. Het grote aantal onbekende rekeningssaldi maakt het genoemde overzicht echter onbruikbaar voor het trekken van een algemene conclusie.

5.

Mogelijkheden van onderlinge vergelijking van de financiële positie van gemeenten, wenselijkheid van modernisering van de financiële administratie der gemeenten.

De Minister van Binnenlandse Zaken merkte op dat er voor de financiële administratie van de gemeenten richtlijnen gelden, die uit 1931 en 1951 dateren. Sedert 1965 is echter een ambtelijke werkgroep bezig met het opstellen van gemoderniseerde richtlijnen.

Uit de commissie werd gevraagd, wanneer deze werkgroep met haar arbeid gereed zal zijn. Is de werkgroep er voldoende attent op dat de richtlijnen een goede onderlinge vergelijkbaarheid van de financiële situatie in de verschillende gemeenten mogelijk maken en dat in deze tijd waarin de toepassing van computers e.d. toeneemt, ook zoveel mogelijk uniformiteit in de gemeentelijke administratie nodig is?

De Minister van Binnenlandse Zaken zegde toe naar aanleiding van deze opmerkingen met de voorzitter van de werkgroep contact te zullen opnemen.

Van de zijde der commissie werd voorts gevraagd, of er mogelijkheden zijn om de gegevens betreffende de gemeentelijke financiën beter dan tot nu toe het geval is vergelijkbaar te doen zijn met de gegevens inzake de financiën van het Rijk.

De Minister van Financiën antwoordde, dat dit een verre van eenvoudige taak is. Wel vindt er met het oog op de planning op langere termijn onderlinge uitwisseling plaats van gegevens, die op de gemeenten resp. op het Rijk betrekking hebben.

6.

De uitzonderingspositie, waarin enkele grotere gemeenten verkeren.

De Minister van Binnenlandse Zaken merkte op, dat er tussen de Ministers van Binnenlandse Zaken en van Financiën enerzijds en de besturen van de grootste gemeenten en gedeputeerde staten anderzijds regelmatig overleg plaatsvindt, waarbij de financiële situatie van de betrokken gemeente wordt bezien. De bewindsman verwachtte overigens, dat het toegezegde wetsontwerp tot herziening van de verdeelsleutel voor de uitkeringen uit het Gemeentefonds binnen enkele weken na de eerste bespreking met de commissie de Kamer zal bereiken¹⁾.

¹⁾ Dit wetsontwerp is inmiddels bij Koninklijke boodschap van 11 maart 1970 bij de Kamer ingediend (zitting 1969-1970 - 10 585).

Op een nadere vraag uit de commissie verklaarde de Minister er weinig voor te voelen voor de grootste gemeenten een regeling te treffen buiten het Gemeentefonds om. De Minister van Financiën onderstreepte dit standpunt. Ook naar zijn mening dienen alle gemeenten op dezelfde wijze te worden behandeld.

Een lid van de commissie, die het hiermee eens was, merkte daarbij op dat een verbeterde positie van enkele grote gemeenten in elke andere opzet ten koste zou gaan van de kleinere gemeenten.

7.

De financiële positie van oude steden en die van snelgroeiende gemeenten.

Uit de commissie werd herinnerd aan een passage op blz. 3, linkerkolom, midden van de memorie van antwoord, waar o.m. staat, dat er verschillende maatregelen voor sanering van de gemeentelijke financiën worden voorbereid, en dat daarbij ook het instituut van de verfijningen wordt betrokken. Het desbetreffende commissielid vroeg, op welke termijn concrete gegevens te dezen verwacht mogen worden en of bij de voorbereidingen, die aan de gang zijn, ook de problematiek van de oude en de snelgroeiende gemeenten betrokken zal worden.

Een ander lid wees erop, dat de moeilijke positie van vele oude steden mede veroorzaakt wordt door de aanwezigheid van veel sociaal zwakke gezinnen.

De Minister van Binnenlandse Zaken verwees wat de eerste vraag betreft naar het binnenkort te verwachten wetsontwerp¹⁾. De problematiek van de oude steden is aan de Raad voor de Gemeentefinanciën voorgelegd. Wat de bijzondere positie van deze steden betreft, merkte de bewindsman op, dat o.m. aan de hand van oude atlanten gezocht is en wordt naar een bevredigend criterium ter beantwoording van de vraag wat „oude” steden zijn en welke stadsdelen daartoe moeten worden gerekend. Ook wordt gepoogd een bevredigende verdeelsleutel te vinden voor de gemeenten, die in deze bijzondere situatie verkeren. Overigens zegde de bewindsman toe het hier aan de orde gestelde vraagstuk nog eens te zullen bezien, mede in het licht van eventuele verwachtingen, welke door de tweede nota ruimtelijke ordening gewekt kunnen zijn.

B. DE VERRUIMING VAN HET GEMEENTELIJK BELASTINGGEBIED

8.

Het gemeentelijk belastinggebied en het verzorgingspeil; de sluitstukgedachte; de Zijlstranorm t.a.v. de gemeenten.

De Minister van Financiën verwees m.b.t. dit punt naar de beschouwingen, die laatstelijk in de Kamer aan de begroting van het Gemeentefonds voor het dienstjaar 1970 waren gewijd.

Een lid van de commissie vroeg, of niet de mogelijkheid kan worden overwogen, bepaalde normen vast te stellen voor een minimaal verzorgingspeil, dat dan door de gemeenten in elk geval niet uit de eigen belastingmiddelen zou behoeven te worden gefinancierd. De Minister van Financiën merkte op, dat er ten deze in de praktijk al bepaalde normen gehanteerd worden.

Op de vraag van een lid, of de opvatting van de Regering parallel loopt met die, welke de commissie-Oud destijds onder woorden heeft gebracht, antwoordde de Minister bevestigend.

9.

Welke uitgaven dienen, naar de mening van de Regering, te worden gerekend tot „de vrije zoom”, waartoe straks een gedeelte van de uitbreiding van het belastinggebied ter beschikking zou komen?

De Minister van Binnenlandse Zaken was van mening, dat het begrip „vrije zoom” zowel in beperkte als in ruime zin kan worden opgevat. De aard van de desbetreffende uitgaven is afhankelijk van de situatie waarin een gemeente verkeert en van de beleidsopvattingen van gemeentebesturen.

10.

Welk percentage van de z.g. belastingverruiming zal, naar het oordeel van de Regering, voor „vrije-zoom-uitgaven” beschikbaar blijven?

De Minister van Binnenlandse Zaken achtte het niet mogelijk op deze vraag een antwoord te geven. Het gedeelte van de nieuwe belastingcapaciteit dat beschikbaar blijft voor bijzondere voorziening is om de reeds bij punt 9 genoemde redenen niet te bepalen, te minder daar de totale opbrengst van de nieuwe onroerend-goedbelasting niet aan een wettelijk maximum wordt gebonden, en de nieuwe belastingcapaciteit derhalve geen vast omljnd gegeven vormt.

11.

Het gemeentelijk belastinggebied en de uitkeringen uit de centrale middelen in het bijzonder

– de globale verdelingsmaatstaven in de Financiële-Verhoudingswet 1960 en het eigen belastinggebied als mogelijkheid tot een betere aanpassing van de inkomsten der gemeenten aan hun individuele behoeften;

– de nieuwe belastingen als aanvulling op de middelen, welke centraal ter beschikking worden gesteld;

– de aanvullende bijdrage en het redelijke belastingpeil.

Door een lid van de commissie werd opgemerkt, dat de globale verdelingsmaatstaven, zoals die in de Financiële-Verhoudingswet 1960 zijn neergelegd, in de praktijk tot gerechtvaardigde kritiek aanleiding geven. Dit vroeg zich daarom af of die wet ook in dit opzicht niet gewijzigd dient te worden.

De Minister van Binnenlandse Zaken was ook van zijn kant van gevoelen, dat de verdelingsmaatstaven wellicht wat te eenzijdig gebaseerd zijn op het aantal inwoners. In het te verwachten wetsontwerp zal daaraan enigszins worden tegemoetgekomen.

12.

Het gemeentelijk belastinggebied en de afweging van nut en offer.

De Minister van Financiën merkte op, de hierbedoelde afweging van groot belang te achten. Het huidige gemeentelijk belastinggebied bestrijkt 5 à 10 pct. van de gemeentelijke uitgaven, welk percentage bij aanvaarding van de wet hoger zal worden. De afweging van nut en offer vindt aan de marge, dus in de vrije zoom plaats. De bedoeling van de vergroting van het gemeentelijk belastinggebied ligt in de mogelijkheid om ten aanzien van bepaalde voorzieningen verder te gaan dan thans het geval is. Het is dus – aldus de Minister naar aanleiding van een nadere vraag uit de commissie – niet de bedoeling, dat uit de vergroting van het belastinggebied alleen incidentele of extra-voorzieningen gefinancierd zullen worden, maar dat ook de wijze van taakuitoefening royaler zal kunnen zijn en dat zelfs enkele nieuwe taken ter hand genomen zullen kunnen worden.

13.

De eis van sluitende gemeentebegrotingen; het onthouden van goedkeuring aan niet-sluitende begrotingen.

Tijdens het overleg werd naar aanleiding van dat agenda-punt slechts vastgesteld dat het desbetreffende wetsontwerp ondertussen bij de Kamer was ingediend (stuk 10 317). Ondertussen is op 12 maart een voorlopig verslag hiervan verschenen.

14.

Belastingdruk en goedkeuringseisen, in het bijzonder

de mogelijk belangrijke verzwareing van de belastingdruk en de grotere verschillen in belastingdruk tussen de gemeenten;

de totale belastingdruk van alle overheden in verhouding tot het nationale inkomen.

Door enige leden van de commissie werden de bezwaren, voortvloeiend uit verschillen in belastingdruk tussen de ge-

meenten onderstreept, terwijl ook benadrukt werd dat de totale belastingdruk in de zes landen van de E.E.G. niet in belangrijke mate dient te verschillen.

De Minister van Binnenlandse Zaken was van oordeel, dat de verschillen in belastingdruk tussen de gemeenten niet zodanig zijn dat zij in enigszins belangrijke mate tot ongewenste effecten als belastingvlucht e.d. aanleiding geven. Van belastingvlucht is thans geen sprake en de bewindsman verwachtte ook niet dat dit onder het gewijzigde regime het geval zal zijn. Mochten zich excessen voordoen, dan zal het goedkeuringsbeleid hier toch remmend werken.

De Staatssecretaris van Financiën bevestigde, dat de verschillen in belastingdruk tussen de gemeenten van weinig belang zullen zijn. Het is trouwens niet te verwachten, dat de verbetering van de financiële capaciteit van de gemeenten aanstonds ten volle zal worden benut.

15.

Draagkracht en afwenteling; het inkomen als maatstaf voor gemeentelijke belastingen (blz. 7, rechterkolom, 1ste alinea, 2de volzin, memorie van antwoord), geen bezwaar tegen tarief voor de hondenbelasting dat rekening houdt met de draagkracht (blz. 20, linkerkolom, 1ste alinea, 3de volzin); tegenstrijdigheid tussen beide passages?

De Staatssecretaris van Financiën ontkende, dat hier van tegenstrijdigheid sprake is. De hondenbelasting brengt in totaal f 8 mln. op, een relatief gering bedrag, waarvoor overigens geenszins algemeen de maatstaf van het inkomen wordt gehanteerd.

16.

Tijdstip van indiening en inhoud van de derde nota van wijziging (blz. 7, memorie van toelichting, rechterkolom).

De Minister van Binnenlandse Zaken deelde mee, dat na verkrijging van het advies, dat aan de Raad voor de gemeente-financiën is gevraagd, de nota van wijziging zal worden ingediend. De bewindsman vertrouwde, dat dit op korte termijn het geval zal zijn.

17.

Zullen de medische inrichtingen, de bejaardenpensions en bewoners van soortgelijke gebouwen de heffing op onroerend goed mogen doorberekenen in de prijzen?

De Minister van Financiën verwachtte niet dat de invoering van het verruimde gemeentelijk belastinggebied tot prijsverhogingen van enig belang zal leiden, met name omdat de straatbelasting enz., de grondbelasting en de personele belasting zullen vervallen. De tarieven van de bejaardenoorden zijn bovendien aan het toezicht van Gedeputeerde Staten onderworpen, terwijl de medische inrichtingen gebonden zijn aan de Wet Ziekenhuistarieven.

18.

Hoe groot taxeren de bewindslieden de prijsverhogende werking van de invoering van de belasting op onroerend goed?

De Staatssecretaris van Financiën meende, dat de lasten op zakelijk gerechtigden na inwerkingtreding van de wet globaal tot het huidige peil beperkt zullen blijven.

Uit de commissie werd opgemerkt, dat volgens de nieuwe wet ook de gebruikers van andere gebouwen dan woningen aan een heffing zullen worden onderworpen, zodat in het nieuwe systeem ondanks de afschaffing van de grond- en de personele belasting, de belastingheffing toch in belangrijke mate anderen zal treffen dan tot nu toe het geval is.

19.

Heeft de Regering zich een inzicht verschaft in de verschuivingen in de belastingdruk welke bij invoering van de belasting op onroerend goed kunnen gaan optreden? Zo ja, wat is haar oordeel hierover?

De Staatssecretaris van Financiën verwachtte geen verschuivingen van belangrijke aard. Het is niet bekend in hoeverre de

gemeenten van de nieuwe mogelijkheden gebruik zullen maken, zodat te dezen geen voorspellingen kunnen worden gedaan.

20.

Zijn de bewindslieden niet bevreesd, dat het grote verschil in heffing per belastingplichtige onder het oude resp. het nieuwe systeem een bron van ernstig onbehagen zal worden?

De Staatssecretaris van Financiën merkte op, dat iedere nieuwe belastingmaatregel met moeilijkheden gepaard gaat. Men zal dat verschijnsel, indien de maatregelen op de juiste wijze worden afgewogen en naar de overtuiging van de wetgever het algemeen belang dienen, moeten aanvaarden. Bovendien mag toch worden verwacht, dat de gemeentelijke belastingverordeningen op democratische wijze door de gekozen gemeenteraad worden vastgesteld.

21.

Hoeveel belastingplichtigen die vanwege de geringe omvang van hun inkomen thans geen loonbelasting of inkomstenbelasting betalen, zullen naar schatting van de Regering straks vallen onder de werkingssfeer van een belasting op onroerend goed?

De Staatssecretaris van Financiën merkte op, dat het Centraal Bureau voor de Statistiek geen statistieken meer bijhoudt betreffende de grondbelasting en de personele belasting. Ook is niet bekend hoe groot het aantal burgers is, waarvan het inkomen beneden de belastingvrije voet blijft. De bewindsman had de indruk, dat na de invoering van de nieuwe wet slechts een gering aantal mensen (wellicht enkele tienduizenden) met een zodanig laag inkomen onder de werkingssfeer van de nieuwe belasting op onroerend goed zal vallen, die niet al reeds in de bestaande belastingen ter zake van onroerend goed worden betrokken. Dit zal mede afhangen van de wijze waarop de gemeenten hun nieuwe bevoegdheden gaan hanteren.

22

Hoeveel belastingplichtigen, die thans niet meer inkomen hebben dan het verplichte minimumloon, zullen naar schatting van de Regering straks vallen onder de werkingssfeer van een belasting op onroerend goed?

Blijkens de mededeling van de Staatssecretaris zijn ook hierover geen gegevens beschikbaar. Ook met betrekking tot deze vraag geldt dat niet bekend is in welke mate de gemeenten van de nieuwe mogelijkheden van belastingheffing gebruik zullen maken.

23

Het binden van de bevoegdheid tot het heffen van gemeentelijke belasting ter zake van onroerend goed aan een wettelijk maximum; de goedkeuringfictie.

en

26.

Wettelijk maximum voor heffing op onroerend goed.

Een van de commissieleden merkte op, dat hij zeer aarzelend stond tegenover de fictie, dat een door de Kroon goedgekeurde verordening geacht wordt aan de limiet te voldoen (artikel 274, laatste lid).

De Minister van Binnenlandse Zaken wees erop, dat een dergelijke fictie geen onbekende figuur is in de regeling omtrent de gemeentelijke belastingwetgeving. Het doel van de fictie is slechts te voorkomen dat de rechtsgeldigheid wordt aangevochten van verordeningen, die achteraf gezien een belastingopbrengst geven, welke de limiet mogelijk in geringe mate overschrijdt. Het goedkeuringsbeleid zal gericht zijn op het voorkomen van overschrijding van de limiet.

24.

Maatstaf voor en uitvoering van de nieuwe regeling, in het bijzonder:

- de heffingsmaatstaven in de wet;
- de vraag of het opnemen van (uniforme) heffingsmaatstaven in strijd is met de Grondwet;
- globale uitdelingsmaatstaven in de Financiële-Verhoudingswet 1960 naast eventuele globale heffingsmaatstaven in de gemeentelijke belastingwet;
- de moeilijkheid van de keuze van globale heffingsmaatstaven;
- de gelijkheid van het probleem voor het rijk en de gemeenten;
- uitvoering van de wet door de rijksbelastingdienst, i.c. de inspecties der registratie en successie, (Volgt uit het gestelde op blz. 12 linkerkolom, eerste volzin, dat de tot stand gekomen concentratie van de inspecties der reg. en succ. een mislukking is?) omdat ook voor het registratierecht, het successierecht en de vermogensbelasting een grondige kennis van onroerend-goedkwesties een eerste vereiste is;
- dwanginvordering door de rijksontvanger;
- de toepassing van het goedkeuringsrecht bij excessen in geval van gebrek aan plaatselijke kennis;
- de vraag of de afkeer van de Regering van een maatstaf voor de belasting op onroerend goed op basis van de vermogenswaarde betekent, dat zij in de toekomst aan belastingverordeningen, die niettemin deze grondslag hebben, de goedkeuring zal onthouden;
- de praktische uitvoerbaarheid van de maatstaf „waarde”.

Met betrekking tot de heffingsmaatstaven in de wet merkt een der commissieleden op, dat er voor een centrale uitvoering veel te zeggen zou zijn. In de praktijk zouden dan tal van problemen worden voorkomen.

Een ander lid vroeg zich af, of het niet beter zou zijn een rijksbelasting in het leven te roepen, terwijl de gemeente dan, binnen bepaalde grenzen en onder toezicht van de minister, zelf de tarieven zou vaststellen. Dit lid verwees te dezen naar de wijze waarop thans de grondbelasting en de personele belasting worden geëffectueerd.

De Staatssecretaris van Financiën wilde niet ontkennen dat op het eerste gezicht aan een centrale uitvoering voor de gemeenten bepaalde voordelen verbonden zouden zijn, maar hij meende dat aan de gemeentelijke autonomie op die manier geen recht zou worden gedaan. Zou men de gedachte van het aan het woord gekomen andere lid volgen, dan zou men daarmee een belangrijke overweging die aan het wetsontwerp ten grondslag ligt, overboord zetten. Ook uit psychologisch oogpunt zou een zo veranderde opzet op grote bezwaren stuiten: de contribuabelen zouden in de praktijk de heffing als een rijksbelasting beschouwen. Uiteraard bestaat de mogelijkheid, dat de gemeenten in onderlinge samenwerking tot een meer uniforme uitvoering van de wet komen. Hier zou bijv. een taak kunnen liggen voor de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. Aan een poging om langs die weg tot een zekere uniformiteit te komen, zou de bewindsman verre de voorkeur geven.

Ook de Minister van Financiën legde er nog eens de nadruk op, dat het hier gaat om een verzuim van de mogelijkheden, die de gemeenten op het punt van de belastingheffing ten dienste staan. Het moet dan ook voor de contribuabelen heel duidelijk zijn, dat het bij de desbetreffende heffing om een zaak van de gemeente gaat.

Door de eerderbedoelde en ook door andere commissieleden werd sterk betwijfeld, of de medewerking van het Rijk hier een verwarrende werking met zich zou brengen. In elk geval zou huns inziens de centralisatie aan de efficiency ten goede komen, hetgeen toch niet een te verwaarlozen aspect biedt.

De Staatssecretaris vreesde, dat zelfs een duidelijk in het oog vallende opdruk op de aangifte- en/of aanslagbiljetten, waaruit zou blijken dat het om gemeentebelasting gaat, on-

voldoende psychologisch effect zou sorteren. Wat de maatstaf betreft: Bij de vaststelling daarvan zal juist in alle duidelijkheid moeten blijken, dat het om een gemeentelijke aangelegenheid gaat. De burgers moeten daarbij dan ook via hun plaatselijke vertegenwoordigers nauw betrokken worden.

Naar aanleiding van een nadere vraag uit de commissie merkte de bewindsman nog op, dat de hantering van een verschillende maatstaf in de diverse gemeenten niet in strijd is met de geest van artikel 189 van de Grondwet, zolang in een gemeente gelijk liggende gevallen ook op dezelfde wijze behandeld worden.

Uit de commissie kwam de opmerking, dat de instrumenten welke de gemeenten ter zake van belastingheffing ten dienste staan, in vele gevallen van vrij primitieve aard zijn. Gevreesd moet worden, dat daaruit onrechtvaardigheden ten opzichte van de draagkracht der ingezetenen zullen voortvloeien.

De Minister van Financiën wees er in zijn antwoord op, dat vrijwel elke gemeente beschikt over een apparaat dat kwalitatief in staat is de nieuwe belasting te heffen, vaak zelfs beter dan de rijksbelastingdienst dit zou kunnen. Bovendien gaat het bij de hierbedoelde heffing om extrabedragen, die de gemeenten zelf ten goede zullen komen en die de gemeenten grotere mogelijkheden zullen geven om bepaalde voorzieningen te treffen. Voor de tot uiting gebrachte vrees bestond dan ook naar de mening van de bewindsman onvoldoende grond.

In de commissie vroeg men zich ook ten aanzien van de dwanginvordering af, of het gemeentelijk apparaat daarvoor wel adequate mogelijkheden bezit en of het daarom niet verre de voorkeur verdient het Rijk hierbij in te schakelen.

De Staatssecretaris van Financiën merkte op, dat bij samenloop van vorderingen van de rijksontvanger en de gemeenteontvanger de executie in de praktijk veelal door de rijksontvanger zal geschieden. De normale invordering dient echter door de gemeente zelf ter hand te worden genomen.

25.

Maatstaf ontleend aan oppervlakte of inhoud? Economische betekenis van deze maatstaf; betekenis en praktische uitvoerbaarheid van coëfficiënten m.b.t. aard, staat en ligging; verschil grote stad/platteland; verplichting tot differentiatie.

De Staatssecretaris somde verschillende bezwaren op tegen het hanteren van de waarde als maatstaf. De waarde is geen vaste grootte, zodat de maatstaf telkens herzien zou moeten worden. Bijzondere moeilijkheden zou deze maatstaf opleveren bij onroerend goed dat bij de eigenaar zelf in gebruik is, met name als het om bedrijfspercelen gaat.

Het hanteren van de vloeroppervlakte of de inhoud geeft daarentegen een veel grotere zekerheid. Het gaat daarbij immers om objectief vaststaande gegevens. De perceptiekosten zullen dan aan de lage kant kunnen blijven. De bewindsman verwees voor het overige naar de rede, die de heer A. M. Dijk op 9 februari 1970 voor het Instituut voor bestuurwetenschappen heeft gehouden, waarin een pleidooi wordt gevoerd voor het hanteren van de oppervlakte als forfaitaire maatstaf.

De Staatssecretaris wees er in dit verband op, dat in het door de heer Dijk voorgestane systeem geenszins de draagkrachtsgedachte uit het oog wordt verloren. De belasting wordt namelijk niet louter berekend aan de hand van de oppervlakte, doch dit basisgegeven wordt door middel van vermenigvuldigingscijfers gecorrigeerd voor een aantal factoren die rekening houden met aard, ligging en kwaliteit van het te belasten object. Daardoor houdt de gemeentelijke belastingheffing op redelijke wijze rekening met de verschillen in gebruikswaarde en ook in vermogenswaarde van het onroerende goed.

Desgevraagd erkende de bewindsman dat het wetsontwerp de gemeenten vrij laat om — ondanks de hieraan verbonden bezwaren — de waarde als maatstaf te hanteren.

27.

De publikatie van uitvoeringsvoorschriften.

De Minister van Binnenlandse Zaken herinnerde aan het bepaalde in artikel 64 van de Algemene Wet Rijksbelastingen

(plaatsing van algemene voorschriften in de *Staatscourant*), niet geldt voor gemeentelijke belastingverordeningen. Ontwerpverordeningen zijn in beginsel openbaar, en artikel 50 van de Gemeentewet laat in ieder geval niet toe dat over belastingverordeningen in besloten vergaderingen wordt beraadslaagd of een besluit wordt genomen. Veelal zal voor openbaarmaking in het gemeentelijk publikatieblad zorg worden gedragen. Ook mag van de plaatselijke pers verwacht worden dat deze zich niet onbetuigd zal laten in zaken als deze, die voor alle gemeenten van belang zijn.

Intussen was de Minister van mening, dat het gehele vraagstuk van de openheid in breder verband bezien zal moeten worden, mede gezien de werkzaamheden van de commissie-Biesheuvel.

Naar aanleiding van een opmerking uit de commissie merkte de Minister nog op, dat ter-visie-legging na openbare kennisgeving nuttig kan zijn, maar dat zulks bezwaarlijk dwingend kan worden voorgeschreven.

C. DE GERAAMDE OPBRENGST

28.

De perceptiekosten.

Naar de mening van de Staatssecretaris van Financiën is de hoogte van de perceptiekosten sterk afhankelijk van de maatstaf, die een gemeente wenst te hanteren. Een ingewikkelde maatstaf leidt uiteraard tot een hoger bedrag aan perceptiekosten. Overigens zal het feit dat de gemeentelijke belastingdienst ter plaatse aanwezig is een belangrijk besparend effect hebben. Ook zou een centrale, door de gemeenten in onderling overleg overeengekomen uitvoering de kosten kunnen drukken. Aan de gemeenten zullen voorts de voor de onroerend-goedbelasting vereiste gegevens reeds in belangrijke mate uit andere hoofde ter beschikking staan.

29.

Kan de Regering een meer gedetailleerde uiteenzetting geven van de wijze waarvan de belastinginning volgens dit wetsontwerp zal geschieden. Op welke termijn meent de Regering dat de daartoe aan te wijzen apparatuur voldoende geëquipeerd zal zijn? Welke groei van het ambtelijk apparaat is te verwachten. Welke kosten zal zulks met zich brengen?

De Staatssecretaris wees erop, dat in verband met de reeds bestaande gemeentelijke belastingen de nodige apparatuur voor de belastinginning veelal voorhanden zal zijn, al zal dit apparaat in een aantal gevallen een kwantitatieve uitbreiding moeten ondergaan. Cijfers omtrent de groei van het apparaat zijn moeilijk te geven, aangezien deze groei afhankelijk zal zijn van de wijze waarop de gemeenten hun nieuwe belastingcapaciteit zullen benutten.

D. DE VRIJSTELLINGEN

30.

Heeft de vrijstelling van cultuurgrond enz. wezenlijke betekenis, wanneer de eigenaar een gebouw onroerend goed in dezelfde gemeente bewoont?

De Staatssecretaris wees er allereerst op dat de grondslag voor de belasting slechts in zeer bescheiden mate wordt gevormd door de ongebouwde eigendommen. De democratische besluitvorming waarborgt voorts dat een belastingverordening niet op willekeurige wijze lasten gaat overhevelen van agrarische gronden naar de woning van de landbouwer. Tegen incidentele excessen waakt het goedkeuringsbeleid van de Kroon.

Toen in de commissie toch nog de vrees bleek te bestaan, dat de vrijstelling van cultuurgrond onder bepaalde omstandigheden op nul uitkomt, betoogde de bewindsman, dat de heffing volgens objectieve normen zal plaatsvinden. Inderdaad zal in overwegend agrarische gemeenten een zekere verschuiving in

belastingdruk naar de bedrijfsgebouwen kunnen optreden. De toegezegde variabele verhoging van de oppervlakte-uitkering voorkomt echter de noodzaak van een onevenredige verzwarening.

31.

Heeft de vrijstelling van cultuurgrond enz. wezerlijke betekenis wanneer de gemeente besluit alleen gebouwd onroerend goed in de belasting te betrekken? Zal de Regering aan zulk een belastingverordening goedkeuring verlenen?

De Staatssecretaris zette uiteen dat een vrijstelling nog niet haar betekenis verliest, als een gemeente ook andere ongebouwde grond buiten de heffing houdt. Een dergelijk besluit genomen volgens de regels van de lokale democratie, zal door de Kroon niet worden aangetast, mits de heffing op objectieve normen gebaseerd blijft. Wanneer gelijke zaken niet gelijk worden behandeld zou strijd met de geest van de Grondwet optreden.

Naar aanleiding van de uit de commissie bij wijze van voorbeeld genoemde situatie in de gemeente Uithuizen, deed de Minister van Binnenlandse Zaken de toezegging met extra zorg te zullen nagaan of Koninklijke goedkeuring verleend kan worden, wanneer er sprake is van een zeer groot aantal opcenten. Het is dan trouwens nodig ook andere gemeentelijke belastingen in de beschouwingen te betrekken.

32.

Landgoederen, vallende onder de Natuurschoonwet; kwesties al of niet van lokaal belang; het geringe rendement van dergelijke bezittingen.

De rijksbelastingen kennen – zo memoreerde de Staatssecretaris – verschillende faciliteiten met betrekking tot landgoederen, die onder de Natuurschoonwet zijn gerangschikt, waarvan de belangrijkste is de gereduceerde waarde voor de heffing van vermogensbelasting en successierecht. De grondbelasting en de personele belasting, de belastingen waarmee de toekomstige gemeentelijke onroerend goedbelastingen in de eerste plaats moeten worden vergeleken, kennen evenwel geen speciale bepalingen met betrekking tot landgoederen. Het ligt daarom niet voor de hand, dat de rijkswetgever bij het overdragen van het onroerend goed als belastingobject aan de gemeenten, nu ineens een vrijstelling in het leven roept.

Desgevraagd bevestigde de bewindsman, dat de gemeenten vrij zijn ook landgoederen vrij te stellen. Dat hiervan het gevolg kan zijn, dat een zich over meer dan één gemeente uitstrekkend landgoed, deels wel en deels niet in de heffing wordt betrokken, zag de bewindsman niet als voldoende reden om dan maar in de wet alle landgoederen uit te zonderen.

33.

Vrijstelling voor laagste inkomensgroepen (blz. 8, memorie van antwoord, rechterkolom) of voor bewoners van slechtere woningen.

De Staatssecretaris vestigde er allereerst de aandacht van de commissie op, dat de gemeentelijke belastingdruk ten hoogste enkele percenten van de totale belastingdruk zal bedragen. Toch blijft het ook hier mogelijk de draagkracht indirect mede als criterium in aanmerking te nemen, door een vermenigvuldigingsfactor toe te passen, afhankelijk van b.v. de ligging van het perceel. Een gemeente kan ook bewoners van slechtere woningen vrijstellen of een belastingvrij minimum vaststellen. Er is echter geen reden om dat in de wet te regelen.

34.

Uniforme basisregeling voor vrijstelling van kerken, scholen enz.

Uit de commissie werd van meer dan één zijde aandrang op de bewindslieden uitgeoefend om, wanneer een duidelijke wettelijke vrijstelling onmogelijk is, dan toch in ieder geval te voorkomen, dat de heffing van bovengenoemde inrichtingen per gemeente sterk gaat verschillen.

De Staatssecretaris deed de toezegging te zullen proberen of een regeling mogelijk is. Nu in de nieuwe heffing de prestatiegedachte meer op de voorgrond staat, zullen de vrijstellingsbepalingen voor grondbelasting en personele belasting zijns inziens echter niet geschikte uitgangspunten vormen. Wellicht kunnen te grote verschillen worden voorkomen door middel van het goedkeuringsrecht.

35.

Positie van gemeenten, niet ingedeeld bij waterschappen.

Een lid van de commissie merkte op dat het uitgangspunt van de totale belastingdruk, dat tot de vrijstelling van de cultuurgronden bijdroeg, eigenlijk de noodzaak meebrengt van een wettelijke differentiatie al naar gelang in gemeenten wel of geen waterschapslasten worden geïnd.

De Minister van Binnenlandse Zaken, die overigens eerst verwees naar de memorie van antwoord (blz. 15, rechterkolom), zag echter geen reden om een toevalligerwijs niet bij een waterschap ingedeelde gemeente een grotere heffingsmogelijkheid te geven dan een wel ingedeelde gemeente.

E. DE TE VERVALLEN BELASTINGEN

36.

De vermakelijkheidsbelasting; handhaving of afschaffing op termijn, zulks hangende het onderzoek naar de wenselijkheid van deze belasting; het karakter van deze belasting (de opvatting-Van der Dussen, zie „Economisch-Statistische Berichten” van 5 juni 1968, blz. 544).

De Staatssecretaris zette nog eens uiteen hoe weinig de vermakelijkheidsbelasting past in een modern fiscaal stelsel. Hij kon instemmen met de visie van de heer Van der Dussen voor zover deze schrijver de vermakelijkheidsbelasting wil afschaffen, omdat zij in feite als accijns werkt. De bewindsman voegde hieraan nog toe dat zij tevens het effect heeft van een bedrijfsbelasting, op te brengen door een beperkte groep ondernemers.

De Staatssecretaris achtte het echter op de lange termijn geenszins noodzakelijk om de vermakelijkheidsbelasting in enigerlei vorm te handhaven, zoals door de heer Van der Dussen bepleit, om daarmee de aan een gemeente berokkende kosten te kunnen afwentelen op de veroorzakers. Dit naar de mening van de bewindsman juiste streven kan zijns inziens wellicht verwezenlijkt worden via een uitbouw van de in artikel 276 voorgestelde toeristenbelasting. Dit kan dan samenvallen met de geleidelijke afschaffing van de vermakelijkheidsbelasting.

37.

In het voorlopig verslag gestelde vragen die niet beantwoord zijn:

a. **betreffende het verschil in karakter tussen uitgaven voor drank en alcohol en uitgaven voor bioscoopbezoek en dansen;**

b. **toelichting, mede aan de hand van concrete cijfers, dat vermakelijkheidsbelasting in vele gevallen bedrijfsbelasting is geworden.**

De Staatssecretaris betoogde naar aanleiding van het gestelde onder a, dat met de accijns op alcohol en tabak van oudsher mede beoogd is een remmende invloed uit te oefenen op een te grootscheeps verbruik van deze goederen. Deze bijzondere omstandigheid doet zich bij uitgaven die tot de heffing van vermakelijkheidsbelasting aanleiding geven, niet voor. Wat betreft uitgaven voor bioscoopbezoek en dansen bestaat er geen maatschappelijke noodzaak de omvang daarvan door een extra-belasting in te dammen. Van het voortbestaan van de vermakelijkheidsbelasting kan integendeel een remmende invloed uitgaan op bepaalde activiteiten (muziek- en toneeluitvoeringen e.d.), die de overheid langs andere weg (subsidies) zelfs aanmoedigt.

Vanuit de commissie werd erop gewezen dat uit een oogpunt van gemeentelijke inkomsten toch een achteruitgang plaatsvindt. Wat betreft dansen en vele andere activiteiten kan im-

mers de vermakelijkheidsbelasting niet vervangen worden door een retributie. Hiermede wordt aan de gemeenten derhalve een mogelijkheid ontnomen zonder daarvoor iets in de plaats te stellen.

De Staatssecretaris antwoordde, dat in ieder geval, als de wetgever redenen aanwezig acht om het fiscale instrument te gebruiken ter beïnvloeding van het menselijk gedrag – zoals door hem hierboven toegelicht – de rijksoverheid en niet de gemeenten dit instrument moet hanteren. Deze principiële visie brengt in een enkel geval de noodzaak mee de gemeenten buiten een bepaald terrein te houden. Daar waar verband is met een overheidsprestatie, zal de vermakelijkheidsbelasting zo veel mogelijk moeten worden vervangen door een retributie. Aangezien zich de afschaffing van de vermakelijkheidsbelasting in 10 jaar zal voltrekken, hebben de gemeenten alle gelegenheid zich hierover te beraden.

Toen uit de commissie bij wijze van voorbeeld werd gevraagd of de in te voeren toeristenbelasting ook over dagrecreanten zou kunnen gelden, antwoordde de bewindsman, dat dit niet ondenkbaar was. De eis van nachtverblijf zou dan dienen te vervallen.

Naar aanleiding van het onder *b* gestelde deelde de Staatssecretaris, aan de hand van het jaarverslag 1968 van de Nederlandse Bioscoopbond mede, dat de totale recette voor het eerst in de geschiedenis een daling vertoonde en wel van 4,5 pct. De in vorige jaren reeds sterk verminderde kaartverkoop, liep verder terug met 11,5 pct. Op een totale recette van 78 mln. gulden moest f 12 231 000 aan vermakelijkheidsbelasting worden opgebracht. De prijselasticiteit maakt doorberekening onmogelijk. De bewindsman concludeerde, dat de behoefte van de gemeenten aan inkomsten toch geen voldoende rechtsgrond vormt om een belasting te handhaven die zo in strijd met haar opzet uitwerkt in deze bedrijfstak.

38.

Acht de Regering het mogelijk, dat er gemeenten zijn, die bij een niet-exorbitante heffing van de nieuwe belasting, omdat een nu aanwezige maar straks vervallende belastingbron sterk domineert, in totaal aan belastinginkomen zullen achteruitgaan?

De Minister van Binnenlandse Zaken antwoordde, dat er wellicht gemeenten zullen zijn die in *belastinginkomen* achteruit zullen gaan in verband met het vrijgesteld zijn van cultuurgrond van de nieuwe onroerend-goed-belasting. Hier staat echter een compensatie tegenover van inkomsten uit andere bron in verband met de toezegging in de memorie van antwoord, blz. 6, rechtsonder, en blz. 7, linksboven.

De Minister achtte het voorts ondenkbaar, dat de gemeenten er in de daarvoor ter beschikking staande periode van 10 jaar niet in staat zouden zijn compensatie te vinden voor de wegvallende vermakelijkheidsbelasting. Deze belasting vormt trouwens in een aantal gemeenten reeds nu een verwaarloosbare inkomstenbron.

E. WIJZIGING VAN HET PROVINCIAAL BELASTINGGEBIED

39.

Niet provinciaal ingedeelde gebieden; draagwijdte voorgestelde bepaling; opbrengst voor aangrenzende provincie, rijk of openbaar lichaam waartoe niet ingedeeld gebied behoort.

Minister Beernink sprak de verwachting uit, dat van de polder Oostelijk Flevoland het grootste deel provinciaal zal zijn ingedeeld – althans voorlopig – op het moment dat de provinciale opcenten motorrijtuigenbelasting zullen kunnen worden geheven.

Een commissielid meende, dat de Minister hiermee de gestelde vraag niet had beantwoord. Wie ontvangt nu de geïnde opcenten, zolang een gebied niet bij een provincie is ingedeeld?

De bewindsman antwoordde dat het bij de tweede nota van wijzigingen voorgestelde 7de lid van artikel 152 Provinciewet de

mogelijkheid geeft om de opcenten ten goede te laten komen aan de provincie die het meest bemoeienis heeft met het betrokken gebied.

F. DIVERSEN

40.

Datum van inwerkingtreding van de wet.

De Minister van Binnenlandse Zaken wees op de wenselijkheid dat de wet vóór 2 september 1970 in werking treedt, zulks in verband met de artikelen VI en XI. Bij latere inwerkingtreding zouden de baten voor de gemeenten in 1971 uit de zgn. schoonmaak namelijk kleiner zijn.

De bewindsman wees er evenwel op, dat de bepalingen betreffende de bevoegdheid van de provincies tot het heffen van opcenten op de motorrijtuigenbelasting en de daarmee gepaard gaande tariefsverlaging van deze belasting niet in werking treden vóór een door de Kroon te bepalen tijdstip. Deze uitzondering houdt verband met de omstandigheid dat de belastingdienst met het oog op de aan de automatisering van de heffing der motorrijtuigenbelasting verbonden problemen, voorlopig nog moeilijk kan worden belast met de opcentenheffing ten behoeve van de provincies. Aangezien wel de provinciale opcenten op de grondbelasting en de personele belasting aanstonds vervallen, voorziet het wetsontwerp in een tijdelijke compensatie-uitkering aan de provincies ten laste van het Rijk.

Intussen – zo deelde de Minister voorts mede – zullen ook de andere in het wetsontwerp vervatte maatregelen niet alle onmiddellijk bij de inwerkingtreding van de wet worden geëffectueerd. Behalve van het tijdstip waarop de wet in het *Staatsblad* komt, is de inwerkingtreding van een aantal maatregelen mede afhankelijk van het tijdstip waarop de gemeente van de bevoegdheid tot het heffen van de nieuwe onroerend-goedbelasting gebruik gaat maken.

Te dezer zake gaf Minister Beernink het volgende overzicht:

a. *Schoonmaak gemeentelijke opcenten grondbelasting en personele belasting*

De gemeentelijke opcentenverordeningen vervallen voor alle gemeenten tegelijk bij het begin van het belastingjaar, dat aanvangt nadat sedert de inwerkingtreding van de wet vier maanden zijn verstreken (artikel VI). In verband met het verschil in belastingjaar vervallen de opcenten op de grondbelasting niet op hetzelfde tijdstip als de opcenten op de personele belasting. Indien de wet bij voorbeeld tussen 2 februari 1970 en 1 september 1970 in werking treedt, vervallen de opcenten grondbelasting met het belastingjaar 1971 en de opcenten personele belasting met het belastingjaar 1971/1972. De gemeenten krijgen hiertegenover een verhoogde schaalbedrag-uitkering uit het Gemeentefonds, met de bevoegdheid hetzij opnieuw opcenten op de genoemde belastingen te heffen, hetzij de nieuwe onroerend-goedbelasting in te voeren. In de gegeven veronderstelling wordt deze vergoeding ten volle effectief na afloop van het belastingjaar 1970/1971 van de personele belasting.

b. *De nieuwe onroerend-goedbelasting*

Het eerste jaar waarover deze belasting in een gemeente mag worden geheven, vangt niet aan binnen één maand na het tijdstip waarop de beslissing van de Kroon tot goedkeuring van de heffingsverordening is verzonden (artikel IX, derde lid). Aangezien volgens het voorgestelde artikel 273 der gemeentewet het belastingjaar moet samenvallen met het kalenderjaar, zal, indien de wet bij voorbeeld tussen 2 februari 1970 en 1 september 1970 in werking treedt, die nieuwe belasting niet over een eerder belastingjaar dan 1971 kunnen worden geheven.

c. *De grondbelasting en de personele belasting*

Deze belastingen, en ook de bestaande onroerend-goedbelastingen als de straatbelasting, worden in een gemeente niet meer geheven met ingang van het belastingjaar dat aanvangt met of in het eerste belastingjaar waarover in een gemeente een nieuwe

onroerend-goedbelasting wordt geheven, of, zo dit eerder is, met ingang van het belastingjaar waartoe 31 december 1979 behoort (artikel IX, eerste lid). Indien een gemeente bij voorbeeld met ingang van 1972 een nieuwe onroerend goed-belasting invoert, worden de grondbelasting en de personele belasting in die gemeente dus voor het laatst geheven over het belastingjaar 1971, onderscheidenlijk het belastingjaar 1971/1972. De personele belasting wordt dan echter over het belastingjaar 1971/1972 slechts voor 7/12 geheven (artikel IX, tweede lid).

d. De gemakkelijksbelasting

Deze belasting vervalt volgens het (gewijzigde) wetsontwerp voor bioscoopvoorstellingen met ingang van 1 januari 1970 en voor andere gemakkelijksbelastingen met ingang van 1 januari 1979. Nu de onderhavige wet nog niet is tot stand gekomen is het nodig, de datum van afschaffing van de gemakkelijksbelasting op bioscoopvoorstellingen (aanvankelijk 1 januari 1969) opnieuw te verschuiven en bij een derde nota van wijziging te stellen op 1 januari 1971.

e. *Technische wijzigingen belastingbepalingen der gemeentewet (waaronder verbetering van de — nader als toeristenbelasting aan te duiden — logeergastenbelasting)*

Deze wijzigingen gaan in bij de inwerkingtreding van de wet, met dien verstande, dat de gemeenten nog tot 1979 in de gelegenheid worden gesteld, de bestaande belastingverordeningen aan deze wijzigingen aan te passen (artikel XVI, tweede lid).

f. *Provinciale opcenten grondbelasting en personele belasting en de compensatie-uitkering aan de provincies inzake de personele belasting*

De heffing respectievelijk uitkering hiervan vindt voor alle provincies voor het laatst plaats over het belastingjaar dat is aangevangen vóórdat sedert de inwerkingtreding van de wet vier maanden zijn verstreken (artikel VII, eerste lid). Treedt de wet bijvoorbeeld tussen 2 februari 1970 en 1 september 1970 in werking dan zullen dus de provinciale opcenten op de grondbelasting en de personele belasting voor het laatst worden geheven over het belastingjaar 1970, onderscheidenlijk 1970/1971.

Minister Beernink deelde ten slotte mede dat alle gemeenten tezamen globaal in 1971 een voordeel van f 77 mln. zullen hebben indien de wet vóór 2 september 1970 in werking treedt. Treedt de wet later, toch nog wel vóór 2 februari 1971 in werking, dan bedraagt dit voordeel minder, nl. ongeveer f 50 mln.

Deze bedragen betreffende overigens uitsluitend het voordeel voortvloeiende uit de zogenaamde schoonmaak. Voor zover het in de veronderstelde gevallen theoretisch mogelijk zou zijn, nog met ingang van 1971 de nieuwe onroerend goed-belasting in te voeren, is zulks gezien de korte tijd welke voor de voorbereiding beschikbaar is, praktisch toch moeilijk te verwezenlijken.

41.

De grondbelasting als basis voor de kadastrale boekhouding.

Op een desbetreffende vraag uit de commissie antwoordde de Staatssecretaris, dat de Regering met voortvarendheid de indiening van een wetsontwerp zal bevorderen om het kadaster een nieuwe wettelijke basis te geven. Hiervoor zal de werkelijke maatschappelijke betekenis van het kadaster beter in het licht worden gesteld. Overigens wordt het kadaster door het onderhavige wetsontwerp noch in de periode tot 1979 waarin de gemeenten nog opcenten op personele en grondbelasting kunnen heffen, noch — gezien de tekst van artikel IX — daarna in zijn bestaan bedreigd.

42.

Parkeerheffingen; publikatie rapport werkgroep; verdere uitbreiding.

Een commissielid stelde vast dat de provincie de mogelijkheid zal krijgen autobezit te belasten. In hoeverre zullen ook de gemeenten dit kunnen doen?

De Staatssecretaris antwoordde dat de rechtsgrond van de motorrijtuigenbelasting — het zich voortbewegen — een geheel andere is dan die — het bezetten van een stuk grond — van een parkeerheffing. Het zou administratief moeilijk realiseerbaar zijn om ook de gemeenten opcenten op de motorrijtuigenbelasting te laten heffen. De mogelijkheden voor parkeerheffingen zijn in de tweede nota van wijzigingen overigens reeds aanzienlijk verruimd.

43.

Toeristenbelasting.

De Minister van Binnenlandse Zaken toonde zich — overeenkomstig het reeds eerder in de commissie uitgesproken verlangen — bereid te overwegen een eventueel amendement met de strekking ook de beperking voortvloeiende uit de woorden „het houden van nachtverblijf” te schrappen, te aanvaarden.

44.

Dient artikel 49 van de Algemene wet inzake rijksbelastingen niet van overeenkomstige toepassing te worden verklaard?

De Staatssecretaris beantwoordde deze vraag negatief. Hij achtte het te ver gaan om niet alleen aan het Rijk maar ook aan de gemeenten de in artikel 49 voorziene ingreep toe te staan om ten behoeve van de belastingheffing van anderen inzage te nemen van de administraties van ondernemingen. Desgevraagd deelde hij mede dat niet kan worden meegewerkt aan Koninklijke goedkeuring van een verordening waarbij een gemeente zich een dergelijke bevoegdheid toekent. Op grond van artikel 47 zullen de gemeenten wel bij de contribuable zelf kunnen controleren. Op de vraag, of de gemeente dan bij die controle aangetroffen gegevens ook mag gebruiken bij de belastingheffing van anderen, meende de bewindsman in beginsel een bevestigend antwoord te mogen geven.

G. ARTIKELEN

45.

Artikel 272, letter c. De ratio van de hondenbelasting.

De Minister van Binnenlandse Zaken zette uiteen, dat het aanvankelijk motief (tegengaan van bevuiling van wegen enz.) gaandeweg geheel in de schaduw is komen te staan van het streven naar het langs deze weg verkrijgen van meer inkomsten, waarbij ook wel rekening wordt gehouden met de draagkracht van de bezitter. Omdat in 1968 alle gemeenten behalve Katwoude en Moergestel hondenbelasting hieven — sindsdien is echter ook Eindhoven in verband met de hoge perceptiekosten tot afschaffing overgegaan — ligt het niet voor de hand om in het kader van een verruiming van het gemeentelijk belastinggebied de bevoegdheid hiertoe uit de wet weg te nemen.

Een commissielid meende dat deze redenering geen werkelijk argument voor 's Ministers conclusie bevat.

46.

Artikel 273a. Verdient de opname van een artikel (na artikel 273) van gelijke inhoud als artikel 96 van de Wet op de inkomstenbelasting 1964 geen aanbeveling?

Minister Beernink herinnerde eraan dat artikel 96 van de Wet op de inkomstenbelasting 1964, voor zover hier van belang, de Minister opdraagt om met inachtneming van de bestaande volgorde de nummering van de artikelen en onderdelen van artikelen van die wet opnieuw vast te stellen. De bewindsman noemde deze bepaling zinvol, indien tijdens de parlementaire behandeling veel artikelen worden tussengevoegd. Het onder-

havige ontwerp is wat dit betreft echter vrij schoon. Bij de in voorbereiding zijnde herschrijving van de gehele gemeentewet zal uiteraard toch ook reeds vernummering plaatsvinden. De bewindsman toonde zich echter bereid deze kwestie nog eens te bezien, toen een commissielid hem erop wees, dat b.v. de Tweede Nota van Wijzigingen het wetsontwerp niet zo „schoon” heeft gelaten als de bewindsman suggereerde.

47.

Artikelen 283 en 284. Wenselijkheid van invoering van een algemene hardheidsclausule.

De Minister van Binnenlandse Zaken vestigde er de aandacht van de commissie op, dat al is artikel 63 van de Algemene wet niet van toepassing verklaard, aan de gemeenten het opnemen van een hardheidsclausule niet verboden is. Dit zal echter afhankelijk van aard en omvang van de verder door de gemeente gekozen regeling niet steeds noodzakelijk zijn. Bovendien is het niet altijd aantrekkelijk om langs subjectieve weg van de eigen verordening te kunnen afwijken.

De Staatssecretaris erkende desgevraagd, dat een wettelijke hardheidsclausule meer op zijn plaats zou zijn, wanneer de wet ook zou dwingen tot een vrijwel uniforme gemeentelijke belastingheffing.

48.

Artikel 286. De verkorte aangiftetermijn.

Vanuit de commissie werd de motivering voor deze wettelijke voorziening niet erg bevredigend genoemd. De Staatssecretaris beklemtoonde evenwel dat de gemeenten vrij zijn een langere termijn voor de aangifte in te stellen. Hij achtte het gezien de aard van de gemeentelijke heffingen geheel onnodig de slagvaardigheid van het gemeentelijk beleid aan banden te leggen door de termijn die voor rijksbelastingen geldt als algemeen geldend voor te schrijven. De bewindsman wees in dit verband op de typische eigenschappen van locale heffingen als leges en andere rechten die volgens artikel 277 voor belastingen worden gehouden, de hondenbelasting e.d. die veelal niet bij wege van aanslag wordt geheven, en op de mogelijkheid van mondelinge aangifte en op het voldoen van b.v. havengelden door reizende contribuabelen.

49.

Artikel 291. De vrijstelling, waarom moet worden gevraagd.

Artikel 291 gemeentewet is – zo zette de Staatssecretaris uiteen – te zamen met artikel 65 van de Algemene wet waarop het een aanvulling vormt, de „ambtshalve” tegenhanger van artikel 289, dat de procedure regelt voor het rechtens verkrijgen van vrijstelling, vermindering, ontheffing of teruggaaf van overigens terecht ongelegde aanslagen of terecht betaalde belasting. Het gaat hier om gevallen waarin op grond van bepaalde in de belastingverordening genoemde feiten en omstandigheden welke zijn opgekomen, nadat de belastingschuld is ontstaan, recht op vermindering, ontheffing of teruggaaf ontstaat.

In de sfeer van de gemeentelijke onroerend-goedbelasting kan bijv. worden gedacht aan ontheffing van de als zakelijk gerechtigde verschuldigde belasting ingeval van verkoop, indien de aanslag naar de toestand op 1 januari wordt ongelegd. Vermindering kan ontreden indien bijv. wijziging in de grootte van het gezin in de loop van het jaar invloed kan hebben op de overigens naar de toestand op 1 januari bepaalde belasting-schuld. Teruggaaf kan aan de orde komen indien het mogelijk is op aangifte voldane belasting, bijv. hondenbelasting, geres-titueerd te krijgen bij afschaffing van de hond of bij restitutie van gemakkelijhedenbelasting op niet verkochte toegangsbe-wijzen.

In dezelfde sfeer past het – rechtens of ambtshalve – ver-lenen van vrijstelling indien de belastingverordening daarin voorziet. Hierbij denkt de bewindsman aan de figuur dat de belastingverordening het belastbare feit algemeen omschrijft, doch de mogelijkheid opent dat onder bepaalde voorwaarden

vrijstelling wordt verleend (bijv. vrijstelling van hondenbelas-ting voor blinden-geleidehonden). Het ligt voor de hand dat om een dergelijke vrijstelling in beginsel moet worden gevraagd (artikel 289 gemeentewet). Dit voorschrift vormt echter uiter-aard geen enkel beletsel om in die gevallen waarin zonder meer duidelijk is dat aan de voorwaarden voor de vrijstelling is vol-daan, die vrijstelling ambtshalve te verlenen (artikel 291 ge-meentewet).

50.

Artikel 292. Kwijtschelding van verhoging als meer feite-lijke beslissing.

Van de zijde van de bewindslieden werd uiteengezet dat de Algemene wet en op het voetspoor van de Algemene wet, ook de gemeentelijke belastingheffing, twee soorten kwijt-scheldingen van verhogingen kennen:

1. de kwijtschelding door de inspecteur resp. door B. en W. of de door B. en W. aangewezen ambtenaar (zie artikel 281, tweede lid, letter *b*, en artikel 282) van de 100 pct.-verhoging begrepen in een navorderings- of naheffingsaanslag. Tegen dit kwijtscheldingsbesluit is beroep op het gerechtshof mogelijk.

2. de kwijtschelding door of vanwege de Minister resp. door B. en W. of de door B. en W. aangewezen ambtenaar (zie de artikelen 292 en 282; niet dus op grond van artikel 281, tweede lid, letter *g*: de gemeenteraad) van:

– de 5 pct.-verhoging wegens het niet of te laat doen van aangifte bij aanslagbelastingen (artikel 9, Algemene wet);

– de 10 pct.-verhoging welke in een naheffingsaanslag wordt begrepen, voor zover niet door opzet of grove schuld van de belastingplichtige te weinig belasting is geheven (artikel 21, Algemene wet);

– de 10 pct.-verhoging, die kan worden opgelegd indien een voldoenings- (of afdrachts)belasting wel is betaald, doch niet op tijd (artikel 22, Algemene wet).

Voorts bestaan bij de invordering nog de volgende bevoegd-heden:

– het verlenen van uitstel van betaling door of vanwege de Minister, resp. door of vanwege de gemeenteraad (zie artikel 281, tweede lid letter *a*);

– het verlenen van afschrijving (kwijtschelding van belasting) door of vanwege de Minister resp. door of vanwege de gemeenteraad (zie artikel 281, tweede lid, letter *a*);

– het oninbaar verklaren van belasting door de directeur der rijksbelastingen resp. door B. en W. (zie artikel 281, tweede lid, letter *b*, en artikel 300).

De vraag waarom in drie gevallen B. en W. en in de andere twee gevallen aan de gemeenteraad de bevoegdheid is toege-kend, is reeds besproken in de memorie van antwoord (blz. 22, rechterkolom).

51.

Artikel 295. De voorrangsregeling.

De Staatssecretaris zette uiteen dat de fiscale preferentie is geregeld in artikel 12 van de Invorderingswet en wel in dier voege:

A. dat voor de grondbelasting de voorrang wat de desbe-treffende aan de belasting onderworpen zaak betreft gaat boven hypotheek. Deze bijzondere voorrangsregeling voor de grondbelasting komt in de toekomst in feite te vervallen, om-dat de heffing van grondbelasting in het kader van de vernieuwing van het gemeentelijke belastinggebied zal worden be-ëindigd;

B. dat de algemene voorrang voor de rijksbelastingen lager staat dan hypotheek.

Tot dusver ontbreekt het recht van voorrang voor gemeente-lijke belastingen. In de toekomst zal volgens artikel 281, eerste

lid, letter *b*, voor de gemeentelijke belastingen de hiervóór sub **B** bedoelde voorrang gaan gelden: dus een voorrang die gelijk is aan die voor de rijksbelastingen. Volgens artikel 295 zal echter geen voorrang gelden voor die gemeentelijke belastingen die niet bij wege van aanslag en niet bij wege van voldoening op aangifte worden geheven. Het gaat hier om de leges en andere rechten, die volgens artikel 277 voor belastingen worden gehouden, dus, zoals in de memorie van toelichting is opgemerkt, om belastingen die meer liggen op het terrein van de vergoedingen voor bewezen diensten, waarbij een recht van voorrang ten opzichte van particuliere schuldeisers minder goed te verdedigen is.

De bewindsman zag in de praktijk ook geen behoefte aan een voorrang voor deze, op afwijkende wijze geheven belastingen. Als de belasting gericht is op het verkrijgen van een vergoeding voor bewezen diensten zal de tijdige betaling immers veelal voorwaarde zijn voor het presteren door de gemeente. Indien het om een vergunning of een gedogen (recognities) gaat, zal de mogelijkheid van het intrekken van de vergunning of het niet langer gedogen vrijwel steeds wanbetaling voorkomen.

De voorrang voor de normaal (aanslag of betaling op aangifte) geheven gemeentelijke belastingen zal van gelijk niveau zijn als de algemene voorrang voor de rijksbelastingen. Een conflictsituatie zal niet ontstaan. In voorkomende gevallen zullen immers de aan de gemeente en de aan het rijk verschuldigde belastingen naar rato van hun omvang worden voldaan.

Naar de mening van de Staatssecretaris lag de bovenstaande regeling voor de hand, nu de commissie-Houwing die dit gehele terrein bestudeert, nog niet gerapporteerd heeft.

In de bijzondere commissie werd echter nog enig voorbehoud gemaakt ten aanzien van deze conclusie.

52.

Artikel 299. De lijfswang als executiemiddel voor gemeentelijke belastingen.

Zeven commissieleden gaven te kennen wat huiverig te zijn voor opneming van dit ouderwetse dwangmiddel in de wet. Zij vreesden dat dit een instrument van dorpspolitiek kan vormen.

De Staatssecretaris erkende dat de mogelijkheid van lijfswang thans niet geldt voor gemeentelijke belastingen. Nu de gemeentelijke belastingen belangrijker worden, zag hij echter aanleiding dit instrument aan het invorderingsarsenaal van de gemeente-ontvanger toe te voegen. Hij noemde het vooral van

belang t.a.v. belastingschuldigen die anders dan uit geregelde dienstbetrekking arbeidsinkomsten genieten en geen vast eigen tehuis en enige inboedel van betekenis hebben. Het betreft hier lieden die wel kunnen, doch niet willen betalen en daartoe hun middelen op een zodanige wijze (alles cash) of op een zodanige plaats (b.v. in het buitenland) aanhouden, dat de ontvanger geen aangrijpingspunt heeft voor invorderingsmaatregelen, die zich richten rechtstreeks op vermogensbestanddelen. Tegen zulke kwerulanten moet de ontvanger kunnen optreden met een maatregel die gericht is op de persoon van de belastingschuldige, met lijfswang dus.

Minister Beernink voegde hier nog desgevraagd aan toe dat de kans op dorpspolitiek uitgesloten moet worden geacht, doordat de president van de arrondissementsrechtbank moet beslissen over de toepassing van dit dwangmiddel. De Staatssecretaris merkte hierbij nog op dat de president – zoals hij dat doet in een kort geding – als een wijs man alle belangen zal afwegen.

Aldus vastgesteld

4 juni 1970.

FRANSSEN
KIEFT
GEERTSEMA
KOLFSCHOTEN
AARDEN
SCHOLTEN
HARMSSEN
ABMA
VAN BEEK
VAN DEN BERGH
VELLENGA
VAN HET SCHIP
DE GOEDE
VAN THIJN
VAN LAAK.